

DOCENTEN**HANDLEIDING**

Lieske Adèr en
Margreet Verboog

TAAL RAPPS

The title 'TAAL RAPPS' is presented in two lines. The top line, 'TAAL', is in black, with a white silhouette of a cap placed over the letter 'A'. The bottom line, 'RAPPS', is in blue, with a black silhouette of a cap placed over the letter 'R'.

Een aanstekelijke manier om spreektaal te oefenen

Boom

Docentenhandleiding Taalraps

Wat zijn taalraps?

Taalraps zijn ritmisch begeleide ‘riedels’ of ‘raps’ waarbij het ritme helpt bij het leren van het natuurlijke patroon van accentuering in het Nederlands. Nederlands is een *stress-timed* taal, de afstand tussen twee accenten is steeds ongeveer even lang. Dit is bij andere talen (bijvoorbeeld Spaans) niet altijd het geval. De taalraps zijn losweg gebaseerd op de *jazz chants* en de *grammar chants* van Carolyn Graham.

Wij hebben een keuze gemaakt voor een aantal aspecten van taal, waarvan we weten dat zij door inslijpen verbeteren. Naast standaardtaal en idioom worden ook taalhandelingen, grammaticale constructies, uitspraak en woordenschat geoefend. Vooral aspecten van de uitspraak zoals intonatie, of van grammatica zoals woordvolgorde lenen zich goed voor het inslijpen van de zinnen.

Voor wie zijn de taalraps bedoeld?

In principe kan iedere groep, van iedere grootte en niveau hiermee werken. Alle leeftijden, zelfs kleuters, kunnen ermee aan de slag, juist voor kinderen en jongeren zijn ze heel geschikt. Maar volwassenen hebben ook vaak veel plezier in het werken met taalraps. Humor en lachen helpen bij het leren.

In het oefenboek staan hele simpele taalraps, geschikt voor de eerste lessen: *Dag, hoe gaat het?*, maar ook minder eenvoudige met bijvoorbeeld de overtreffende trap. Een taalrap kan eenvoudig zijn qua ritme of qua thema maar ook wat lastiger, bijvoorbeeld omdat de zinnen langer zijn.

Een aantal taalraps is erg geschikt voor de ISK, maar ook cursisten die hoogopgeleid en gevorderd zijn kunnen er plezier van hebben.

Iedereen kan meedoen: je hoeft er niet muzikaal voor te zijn of te kunnen zingen. Voor beginnende of angstige sprekers is het prettig om allemaal tegelijk te spreken, dat helpt ze over hun spreekangst heen.

Kiezen van een taalrap

Om gericht te kunnen kiezen voor een rap met een bepaald onderwerp hebben we een aantal registers achterin het boekje opgenomen waardoor het eenvoudig wordt een passende taalrap te vinden. Dat kan op een aantal manieren, bijvoorbeeld:

- Aansluiten bij een thema/taalhandeling in de methode die men gebruikt.
- Een specifiek uitspraakaspect of grammaticaal aspect oefenen.

De volgorde van de taalraps in het oefenboek is als volgt: Eerst dertig raps met verschillende thema's zoals die meestal voorkomen in beginnersmethoden: begroeten, getallen, familie. Daarna taalhandelingen die veel gebruikt worden zoals excuses maken, mening geven. Vervolgens de taalraps die specifiek voor de uitspraak zijn, zoals met de /NG/ en het woordaccent. Tenslotte de grammaticale aspecten, werkwoorden met *om te*, vergrotende en overtreffende trap.

Veel taalraps zijn geschikt voor meer dan één aspect, bovenaan de pagina staan de aspecten genoemd. Het eerste register geeft de twintig raps die geschikt zijn voor beginners. Er zijn ook registers op alfabet, op thema, taalhandeling, uitspraak en grammatica.

Taalraps kunnen als dialoog geoefend worden, met een thema of situatie, maar de raps die specifiek voor een bepaald aspect van uitspraak of grammatica zijn gemaakt, hebben niet altijd een inhoudelijke samenhang. Daarbij zijn ze soms grappig, en kunnen inspireren tot het maken van varianten door de cursisten.

De taalraps zijn heel geschikt als warming-up, aan het begin van de les, maar ook als cooling-down, aan het eind. Als huiswerk kan dan worden opgegeven de rap op internet te beluisteren en na te zeggen. Downloaden op de smartphone is een handige manier om dit te kunnen doen.

Het gebruik van de taalraps

De taalraps hebben het meeste effect als er volgens een vast patroon wordt gewerkt, met een aantal rondes. Het geheel kost ongeveer 20 minuten.

- Laat eerst de opname een paar keer horen, zonder tekst. Daardoor worden de deelnemers gedwongen te luisteren en niet te lezen. Als het om technische redenen niet lukt de taalrap af te spelen, kan de docent hem zelf voordoen en daarbij in de handen klappen.
- De taalrap wordt door de docent nog eens afgespeeld of uitgesproken met klappen, en de deelnemers worden uitgenodigd mee te klappen.
- Nodig ze uit mee te spreken met de gehele groep als koor: de docent spreekt iedere regel eerst zelf en meteen daarna nog eens, waarbij je met een armgebaar de groep aanspoort de zin mee te spreken. Dit moet misschien even geoefend worden in het begin, als de cursisten nog niet begrijpen wat er van ze verwacht wordt. **De docent klapt het ritme.** Overdrijf de accenten en de melodie, probeer de cursisten daarin mee te krijgen.
- Daarna laten we de taalraps nog een keer horen, maar nu met de tekst erbij.
- Als de taalrap een dialoog is, delen we de groep in tweeën en laten die met elkaar rappen. Door handgebaren geeft de docent aan wie er moet spreken. Je kunt de groep verdelen op verschillende manieren, bijvoorbeeld in links en rechts, mannen en vrouwen, of ouder en jonger, et cetera.
- Nu bekijken we de tekst, vragen of die duidelijk is en laten de accenten (de lettergreep waarop de beat komt) onderstrepen. We kunnen nu wijzen op de verschillen tussen uitspraak en spelling: gereduceerde vormen en assimilatie, verbonden woorden. Laat de deelnemers dit in de tekst aantekenen.
- Vervolgens kunnen twee cursisten de taalrap samen doen, waarbij de anderen na afloop feedback mogen geven aan de sprekers.

Maakten de sprekers een duidelijke intonatie bij de vragen?

Waren de woord- en zinsaccenten hoorbaar?

Was het goed verstaanbaar?

Werden de gereduceerde vormen wel overgenomen?

Hier een voorbeeld van een stukje van een taalrap met aantekeningen. Dit kan een eerste keer door de docent op het bord worden gedaan:

¹Zullen we naar het ²strand gaan?

Zuwwe naarut strand gaan?

¹Laten we dat maar ²doen.

Lawe dammaardoen

De cursisten kunnen met de code uit hun boek de in de groep gebruikte taalraps herhalen. Dit kan op laptop, maar ook op de smartphone. Het verdient de aanbeveling de cursisten te wijzen op deze mogelijkheid en hen ook te laten zien hoe het werkt op de smartphone. Juist het herhalen is heel nuttig voor het inslijpen van uitspraak en grammaticale constructies.

Na elke rap staat een activiteit, om het aspect uit de rap nogmaals te oefenen. Zie pagina 5.

Hoe maak je zelf een taalrap?

Bijvoorbeeld woordenschat is heel goed als rap in te slijpen: Ga altijd uit van vier tellen. Per tel valt een geaccentueerde lettergreep, tussen de tellen vallen de ongeaccentueerde lettergrepen. Klap in de handen op elke tel.

¹Naam ²adres ³telefoon ⁴(klap)

¹Naam ²adres ³postcode ⁴(klap)

¹Goed ²geweldig ³fantastisch ⁴(klap)

Het kan soms beter in twee tellen:

¹Waar ²woon jij?

¹In Den ²Bosch

Rappen kan ook helpen om structuur aan te brengen in de uitspraak van lastige lange woorden of woordgroepen :

1   2   3   4
de Admiraal de Ruijterweg (klap)

Op YouTube zijn talloze filmpjes te zien en horen waar Carolyn Graham laat zien hoe je zelf een taalrap kunt maken. Zeer aanbevolen ter inspiratie.

Na enige tijd oefenen kunnen cursisten in groepjes zelf uit de woordenlijst van het leerboek groepjes woorden maken en daar taalraps van maken.

Aandachtspunten per taalrap

Bij iedere taalrap staat aangegeven welke taalaspecten er aan de orde zijn. Bijvoorbeeld een taalhandeling, een grammaticaal aspect of een specifiek uitspraakaspect.

Bij de activiteit aan het eind van elke taalrap wordt naar deze specifieke aspecten verwezen.

De deelnemers werken in groepjes of tweetallen aan deze taak/opdracht.

Soms geeft de taalrap een aanknopingspunt voor een groepsactiviteit of instructie: bijvoorbeeld in de taalrap 'Vier jij trouwens je verjaardag' komt het woordje 'er' in vele vormen aan de orde. Een goede gelegenheid om dit lastige Nederlandse woordje met de hele groep te bespreken. Ook de uitspraak van de /r/ klank komt in deze taalrap aan de orde.

Hieronder geven we bij een aantal taalraps suggesties voor mogelijke groepsactiviteiten en/of instructie. Het wordt sterk aanbevolen de taalraps met uitspraak of grammaticale aspecten die van belang zijn voor de leerders, thuis te laten herhalen. Het inslijpen van dergelijke aspecten heeft een goede invloed op het gebruik in de spreektaal.

1 en 2. Begroetingen

De informele en de formele begroeting worden hier geoefend en het is goed daar aandacht aan te besteden. Wanneer gebruik je de eerste en wanneer de tweede vorm?

14. Die vis daar, wat kost die?

Rollenspel in de groentewinkel. Werk samen met een andere deelnemer. De één speelt een verkoper/verkoopster, de ander de klant:

Klant: Je wilt tomaten, uien en komkommer kopen

Verko(o)p(s)ter: Je hebt twee soorten tomaten en drie soorten uien. Bedenk zelf wat ze kosten.

17. Is het U of jij?

Het is goed om te benadrukken dat het bij twijfel goed is om altijd U te gebruiken. Bij het uitspreken van de U kan gene een rol spelen, je moet er een heel klein mondje bij maken. Deze rap is geschikt om mensen over die drempel te helpen.

25. Hij zit te denken

Werkwoorden waarna **'te'** volgt: beloven, besluiten, blijken, dienen, dreigen, durven, eisen, geloven, helpen, hoeven, komen, leren, liggen, lijken, proberen, vallen, vergeten, vinden, vragen, weigeren, zeggen, zijn.

35. Wat een leuke jas

Eventueel bij gevorderde cursisten klassikaal de regels bespreken: wanneer is het *mooi* en wanneer *mooie*. De regel is drievoudig: Bij *het-woorden* als ze onbepaald zijn (*een* of *niets* als lidwoord) is het *mooi*, andere gevallen *mooie*.

41. Zullen we wat leuks gaan doen?

De zinnen die bedacht zijn inventariseren op het bord. Bij een groep die dat begrijpt, kan hier eventueel de woordvolgorde van de bijzin besproken worden.

47. Wat moet ik zeggen?

Dit is een goede rap om de klemtoon te introduceren. Houd er rekening mee dat mensen vaak niet weten hoe het accent ligt van hun eigen naam. Sommige talen hebben minder duidelijk accent dan het Nederlands.

50. Je ziet zo wit

Bij I en IE speelt vaak het volgende probleem: je schrijft i maar je zegt ie, zoals minuut, prima. Bedenk samen nog meer van die woorden.

Voor mensen die moeite hebben om I/IE te onderscheiden is de app *Spreekbeter* geschikt, met /I/-/IE/ luisteroefeningen.

57. Wat kom je doen?

De docent schrijft de gevonden hulpwerkwoorden op: gaan, komen, blijven, voelen, horen, leren, helpen.

62. Dat is het gekste wat ik ooit heb gehoord

De woorden *wat* en *dat* zijn hier door elkaar gebruikt. In het moderne Nederlands kan *dat*. Bij *wie* en *die* kan *dat* niet: *Het boek wat* en *De man die*.